

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ СПІЛЬНОГО ТРАНЗИТУ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Іванченко Е. П.

*кандидат юридичних наук,
професор*

*Українська технологічна академія;
радник Асоціації митних брокерів України;
докторант*

*Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

З набуттям Україною статусу кандидата на членство в ЄС на нашу державу покладається зобов'язання щодо адаптації національного законодавства до права ЄС за окремими пріоритетними напрямками, одним із яких є митне законодавство України (Додаток XV до Глави 5 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом) [1].

Впровадження міжнародних митних стандартів у період воєнного стану вимагає від України своєчасного втілення та розробок нових норм права з боку влади та подальшої адаптації до них з боку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та митних брокерів. Неможливо відразу запустити механізм дії нових норм права без їх глибокого аналізу, необхідних доопрацювань та апробацій з врахуванням вже діючих, які безпосередньо впливають, взаємодіють, а іноді взаємовиключають одна одну. Робота над створенням нової нормативної бази також потребує певного періоду часу та відповідної процедури в залежності від рівня прийняття та затвердження нормативного документа (відомчий наказ, постанова уряду, закон тощо).

З 1 жовтня 2022 року Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту (Конвенція) [2] та розпочала запровадження **Нової комп'ютеризованої транзитної системи (New Computerized Transit System – NCTS)** і, таким чином, стала 36 країною-учасницею Конвенції.

У відповідності до статті 9 Конституції України [3] чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Статтею 1, п. 3 Митного кодексу України (Кодекс) [4] встановлено, якщо міжнародним договором

України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України. Отже приєднання до Конвенції та застосування процедури NCTS в умовах правового режиму воєнного стану надало можливість Україні налагодити обмін інформацією про всі етапи митного оформлення транзиту товарів з використанням електронних повідомлень в режимі реального часу та підвищити ефективність використання механізму аналізу ризиків [5].

Необхідно зазначити, що передумовою приєднання до Конвенції було здійснено ряд необхідних заходів щодо відповідності діючого законодавства до положень Конвенції, а саме, 12 вересня 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 78-IX «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» (припинив дію) [6], метою якого була імплементація в національне законодавство положень Конвенції про процедуру спільного транзиту відповідно до зобов'язань, взятих в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

За результатами позитивного проходження оціночної місії, що була проведена представниками Генерального Директорату Європейської Комісії з питань оподаткування та Митного союзу (DG TAXUD) та Спільних Комітетів, Україна отримала офіційне запрошення приєднатися до Конвенції. За хронологією подій, важливо зазначити наступні етапи [7]:

16 березня 2021 року завершено Пілотний проект застосування NCTS, який стартував у листопаді минулого року та тривав 4 місяці. На цьому етапі із системою спільного транзиту працювали 4 митниці: Волинська, Київська, Північна та Одеська. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які брали участь в експерименті, одночасно подавали дві декларації: митну декларацію окремого типу (транзитну T1UA) та звичну попередню митну декларацію ІМ ЕЕ.

З 17 березня 2021 року розпочато етап національного застосування режиму спільного транзиту та NCTS, протягом якого суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності могли самостійно обирати одну з двох систем для поміщення товарів у режим транзиту: або NCTS, або національну систему контролю доставки товарів.

25 листопада 2021 року успішно завершила свою роботу попередня оціночна місія щодо приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та NCTS, що є підготовчим етапом до основної, оціночної місії, за результатами якої буде дано оцінку готовності України приєднатися до Конвенції про процедуру спільного транзиту у 2022 році.

27–28 червня 2022 року оціночна місія Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD) визнала та оцінила очевидний прогрес України у національному застосуванні спільного транзиту та технічну готовність до міжнародного застосування NCTS за півроку, незважаючи на воєнний стан в країні. В результаті, 7 липня 2022 року, комісією було прийнято рішення розпочати процедуру запрошення приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами.

25 серпня 2022 року Рада ЄС підтримала пропозицію Європейської Комісії та прийняла рішення щодо запрошення України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами [8].

У рамках підготовки до переходу на застосування NCTS Фаза 5, Державна митна служба України розробила Методичні рекомендації щодо заповнення митної декларації на товари при їх поміщенні у митний режим транзиту на умовах Конвенції про процедуру спільного транзиту із використанням нового Порталу трейдера [9].

За підсумками I кварталу 2024 року згідно інформації Державної митної служби України бізнес активізував свою діяльність у застосуванні транзитних спрощень: у I кварталі 2024 року вдвічі зросла кількість підприємств, які отримали авторизації. Попри воєнні дії та складну ситуацію на західному кордоні України, перший квартал 2024 року за всіма показниками став найрезультативнішим у порівнянні з попередніми кварталами від початку застосування в Україні процедури спільного транзиту (NCTS), тобто з 1 жовтня 2022 року. Порівняно із аналогічним періодом минулого року, тобто I кварталом 2023 року, показники успішно завершених переміщень, розпочатих в Україні, зросли у 13 разів, а переміщень, розпочатих в інших країнах-учасниках Конвенції, – у 9 разів [10].

Незважаючи на повномасштабне вторгнення РФ на територію України та безперервний терор цивільного населення, міст та населених пунктів, Україна продовжує стрімкий курс на приєднання до міжнародних договорів, запровадження міжнародних норм права шляхом вдосконалення національного законодавства, зокрема з питань митного права по вдосконаленню митного контролю та оформлення товарів що переміщуються через митний кордон України. Це безумовно сприяє веденню бізнесу як у зовнішньоекономічній та митній брокерській діяльності, так і у роботі державних органів задіяних у процесі спільного транзиту в цілому. Позитивна динаміка у зовнішньоекономічній діяльності та постійне вдосконалення нормотворчого процесу з реалізації положень

Конвенції наближають Україну до світової спільноти та повноправного членства у ЄС.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Про процедуру спільного транзиту: Конвенція Європейської асоціації вільної торгівлі, Європейського економічного співтовариства від 20 травня 1987 року № 994_001-87. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text

3. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

5. Іванченко Е. Особливості діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану: сучасний стан та перспективи правового регулювання. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 26–36.

6. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України від 12 вересня 2019 року № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX#Text>

7. Міністерство фінансів України: Режим спільного транзиту. URL: https://mof.gov.ua/uk/common_transit_mode-473

8. Конвенція про спрощення формальностей у торгівлі товарами від 20 травня 1987 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_012#n639

9. Державна митна служба України. Методичні рекомендації для подачі декларацій через Портал трейдера NCTS Фаза 5. URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/metodichni-rekomendatsiyi-dlia-podachi-deklaratsii-cherez-portal-treidera-ncts-faza-5-1549>

10. Державна митна служба України. Держмитслужба підвела підсумки найрезультативнішого періоду «митного безвізу». URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/derzhmitsluzhba-pidvela-pidsumki-nairezultativnishogo-periodu-mitnogo-bezvizu-1555>